

19^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
3-5/11/2010

Ψηφιακές Βιβλιοθήκες & πρόσβαση στο περιεχόμενο

Πρόσφατες εξελίξεις
σε *Google Books & Europeana*

Μαρία Γ. Σινανίδου, Int. IP LL.M.

Ψηφιοποίηση (digitization)

= η μετατροπή πληροφοριών, στοιχείων, δεδομένων ή έργων σε μορφή δεκτική επεξεργασίας από η/υ

Η ψηφιοποίηση

- ⇒ διασφαλίζει υψηλή ποιότητα αντιτύπων
- ⇒ παρέχει ευρείες δυνατότητες περαιτέρω επεξεργασίας τους
- ⇒ βοηθά στην αντιγραφή απεριόριστου αριθμού αντιτύπων &
- ⇒ χαρακτηρίζεται από μεγάλη ταχύτητα μετάδοσης του αναπαραχθέντος υλικού

Τύποι έργων

1. Έργα που προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας (δ.π.ι.)
2. Έργα που προστατεύονται με δ.π.ι. αλλά έχουν εξαντληθεί
3. Έργα που δεν προστατεύονται με δ.π.ι.

Google Books: το επίμαχο πρόγραμμα

2004: πρόγραμμα
ψηφιοποίησης κειμένων
με στόχο τη δημιουργία
της μεγαλύτερης
ηλεκτρονικής
βιβλιοθήκης του κόσμου

Πώς λειτουργεί το πρόγραμμα ?

Εξαρτάται από τον τύπο του έργου

2005

Αγωγή Ένωσης Αμερικανών Εκδοτών & Αμερικανικής Εταιρείας Συγγραφέων κατά της Google για μαζική παραβίαση του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας

2008

Πρόταση Google στους ενάγοντες για
εξωδικαστικό συμβιβασμό (Διακανονισμό)
ύψους 125 εκατομμυρίων\$

28.10.2008

Αποδοχή και ανακοίνωση Διακανονισμού

19.11.2009

Κατάθεση τροποποιημένου κειμένου Διακανονισμού
και πρόταση για προέγκριση της τροποποιημένης
συμφωνίας

Ο Διακανονισμός

<http://www.googlebooksettlement.com>

⇒ Βάση δεδομένων με το πλήρες κείμενο βιβλίων ψηφιοποιημένων από τη Google

⇒ εμπορική χρήση

⇒ δικαίωμα δικαιούχων να αποφασίζουν για τη χρήση των έργων τους έναντι αποζημίωσης

Τι καλύπτει ο Διακανονισμός;

Βιβλία και ένθετα (ακόμα και αν είναι μέρος έργου που ανήκει στη δημόσια περιουσία ή σε κρατικά έγγραφα) τα οποία προστατεύονται με δικαίωμα π.ι. και έχουν ψηφιοποιηθεί έως 05.01.2009.

ΕΞΑΙΡΕΣΗ: φωτογραφίες, γραφικά σχέδια, έργα τέχνης, εικονογραφήσεις (όχι παιδικές), οπτικά έργα που περιλαμβάνονται στο βιβλίο (εκτός εάν δικαιούχος οπτικού έργου = δικαιούχο του κειμένου), περιοδικές εκδόσεις, προσωπικά και κρατικά έγγραφα, έργα για τα οποία έχει λήξει ο χρόνος προστασίας τους

το βιβλίο θα πρέπει είτε

α) να έχει εκδοθεί στις ΗΠΑ και να έχει δηλωθεί στη Διεύθυνση Πνευματικής Ιδιοκτησίας (US Copyright Office) μέχρι 05.01.2009 είτε

β) να έχει εκδοθεί στον Καναδά, το ΗΒ ή την Αυστραλία μέχρι 05.01.2009

Κατανομή

εκδότες ➡ 63%

Google ➡ 37%

Όσοι συγγραφείς και εκδότες θέλουν να απέχουν από το Google Books, θα πρέπει να το δηλώνουν (*opt out*), στέλνοντας έγγραφο αίτημα να μην συμπεριληφθούν στον τροποποιημένο Διακανονισμό.

Αν ο δικαιούχος προβεί σε *opt out* από το τροποποιημένο Διακανονισμό (ή είχε κάνει *opt out* από τον αρχικό και δεν προέβη σε *opt in*) = δεν απολαμβάνει κανένα όφελος ούτε δεσμεύεται από τους όρους του.

Μητρώο Δικαιωμάτων Βιβλίου

(Book Rights Registry)

- ⇒ μη κερδοσκοπικό πρόσωπο
- ⇒ εκπροσώπηση συμφερόντων δικαιούχων
- ⇒ δημιουργία/συντήρηση βάσης δεδομένων με στοιχεία επικοινωνίας δικαιούχων
- ⇒ ίση εκπροσώπηση συγγραφέων και εκδοτών
- ⇒ τουλάχιστον ένας συγγραφέας & εκδότης ως εκπρόσωπος από ΗΠΑ, Καναδά, ΗΒ & Αυστραλία
- ⇒ βοήθεια στην επίλυση διαφωνιών μεταξύ δικαιούχων

Χρηματοδότηση Μητρώου

- αρχικά: 34,5 εκ. \$ από τη Google
- αργότερα: από είσπραξη τέλους διαχείρισης, ως ποσοστό των εσόδων που λαμβάνονται από τη Google

Ισχύς Διακανονισμού

Μόλις εγκριθεί οριστικά από το αρμόδιο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο των ΗΠΑ (Ν.Υ.) και δεν μπορεί πλέον να προσβληθεί (έχει εγκριθεί προκαταρκτικά στις 19.11.2009)

Θα γνωστοποιηθεί στην ιστοσελίδα του (www.googlebooksettlement.com).

⇒ 31.03.2011: τελική ημερομηνία για δικαιούχους για τη διεκδίκηση της αποζημίωσης των 60\$ ανά βιβλίο (αρχική ημερ/νια: 05.01.2010)

⇒ 09.03.2012: τελική ημερομηνία για την άσκηση του δικαιώματος αφαίρεσης βιβλίων από την ψηφιακή βάση (για τις βιβλιοθήκες: 05.04.2011)

Εκτίμηση επιπτώσεων Διακανονισμού σε

Πνευματική Ιδιοκτησία
Πολιτισμό
Ανταγωνισμό

(η *Ευρωπαϊκή άποψη*)

Πνευματική Ιδιοκτησία

Μόνο έργα που έχουν εκδοθεί έως 05.01.2009 & είτε έχουν καταχωριστεί στο US Copyright Office έως τότε ή που ο τόπος έκδοσής τους ήταν στο ΗΒ, Αυστραλία ή στον Καναδά εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Διακανονισμού.

Ένα έργο θεωρείται ότι έχει τόπο έκδοσης το ΗΒ, τον Καναδά ή την Αυστραλία αν η έντυπη έκδοσή του περιέχει πληροφορίες που υποδηλώνουν ότι ο τόπος έκδοσης ήταν σε ένα από τα προαναφερόμενα κράτη.

Επαρκής εκπροσώπηση δικαιούχων στο Μητρώο; (μόνο μέλη εκδοτών από ΗΒ, Αυστραλία, ΗΠΑ και Καναδά).

Υπόλοιποι δικαιούχοι θα πρέπει να διαπραγματεύονται μεμονωμένα, ώστε να περιληφθούν στο Διακανονισμό.

Μειονέκτημα: Οι δικαιούχοι που δεν είναι μέλη της κατηγορίας (class) δεν μπορούν να είναι μέρη του Διακανονισμού.

Εμπορική διαθεσιμότητα (Commercial available)

- ⇒ Αν την επίμαχη χρονική στιγμή το βιβλίο διατίθεται στην αγορά από πωλητή οπουδήποτε στον κόσμο σε αγοραστή στο ΗΒ, ΗΠΑ, Καναδά ή Αυστραλία
- Βιβλίο = εμπορικά διαθέσιμο ⇒ Η Google δεν θα επιτρέπεται να το παρουσιάζει εκτός αν ο δικαιούχος έχει δηλώσει ρητά την έγκρισή του.
- Βιβλίο = μη εμπορικά διαθέσιμο ⇒ Η Google θα επιτρέπεται να το παρουσιάζει εκτός αν ο δικαιούχος έχει δηλώσει ρητά την άρνησή του για αυτή τη χρήση του έργου του.

Γκρίζα ζώνη

Βιβλία που ψηφιοποιήθηκαν πριν τις
19.11.2009;

Ορφανά έργα

- **Αδιανέμητα:** Μετά από 5 έτη θα διατίθενται για τον εντοπισμό των δικαιούχων
- Μετά από 10 έτη δυνατότητα διανομής σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς δικαιούχων
- Ορισμός θεματοφύλακα που θα εκπροσωπεί τους δικαιούχους και θα προστατεύει τα δικαιώματά τους

Πολιτισμός

- Σημαντικό βήμα για ψηφιοποίηση & πρόσβαση στο περιεχόμενο
- Οφέλη αποκλειστικά σε ΗΠΑ ⇒ αύξηση αριθμού αγγλόφωνων βιβλίων διαθέσιμων σε αμερικανούς χρήστες
- Μείωση αριθμού ορφανών έργων
- Νέοι τρόποι αγοράς βιβλίων & έργων
- Νέες πηγές εσόδων για δικαιούχους
- Ανάγκη εντατικοποίησης ενεργειών ψηφιοποίησης υλικού & στην Ευρώπη ⇒ Europeana
- Κίνδυνος για την ιδιωτικότητα (;)

Ανταγωνισμός

- ⇒ Έρευνα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ΗΠΑ για δυνητικές επιπτώσεις του Διακανονισμού: σύσταση για απόρριψη του Διακανονισμού
- ⇒ Microsoft, Amazon, Yahoo!: η επικύρωση του Διακανονισμού ενδέχεται να οδηγήσει παγκοσμίως σε μονοπώλιο στον τομέα των εκδόσεων
- ⇒ Περιορισμός ανταγωνισμού των τιμών
- ⇒ Είναι ένας Διακανονισμός μεταξύ ιδιωτών ο σωστός τρόπος δημιουργίας δημόσιας πολιτικής;

Europeana

Η ψηφιακή
βιβλιοθήκη της
Ευρώπης

www.europeana.eu

A painting of a pair of old boots that Vincent van Gogh painted in 1886 in Paris is being shown at the Wallraff-Richartz Museum in Cologne. Photo: EFE/Oliver Berg

συνδέει με 4 εκατομμύρια ψηφιακά τεκμήρια:

- εικόνες - πίνακες ζωγραφικής, σχέδια, χάρτες, φωτογραφίες και εικόνες μουσειακών αντικειμένων
- κείμενα - βιβλία, εφημερίδες, επιστολές, ημερολόγια και αρχειακά έγγραφα
- ήχος - μουσική, ταινίες, δίσκους και ραδιοφωνικές εκπομπές
- βίντεο - ταινίες, επίκαιρα και τηλεοπτικές εκπομπές

από: μουσεία και πινακοθήκες, αρχεία, βιβλιοθήκες, συλλογές ο/α υλικού

Europeana

- απάντηση στο πρόγραμμα Google Books
- Ευρωπαϊκή λύση για τη διευκόλυνση της ψηφιοποίησης και της διάδοσης των ορφανών έργων καθώς και της καθιέρωσης κοινών προτύπων για την αναγνώριση ορφανών έργων ανά την ΕΕ.
- **ARROW** (Accessible Registries of Rights information & Orphan works) = συλλογή εθνικών βιβλιοθηκών, οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και εκδοτών.

Πνευματική Ιδιοκτησία & Europeana

- κοινό κτήμα (public domain)
- νομικό πλαίσιο ⇒ δυσχεραίνει χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης
- δεν περιλαμβάνει εξαντλημένες εκδόσεις έργων ($\approx 90\%$ των βιβλίων των εθνικών βιβλιοθηκών της Ευρώπης), ούτε ορφανά έργα ($\approx 10-20\%$ συλλογών)

3 σημαντικά βήματα

1. **Ορφανά έργα**
Μελέτη ενδεχόμενης νομοθετικής υλοποίησης μηχανισμού πιστοποίησης της αδυναμίας ταυτοποίησης των δικαιούχων με τη συνδρομή κρατικών φορέων
2. **Ρόλος των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης σε μαζικές ψηφιοποιήσεις και εκκαθαρίσεις δικαιωμάτων**
3. **Διασύνδεση υφιστάμενων μητρώων δικαιωμάτων στην Ευρώπη (πχ ARROW).**

Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής 09/2009

Charlie McCreevy και Viviane Reding

- Ψηφιακές βιβλιοθήκες (Europeana) ⇒ νέοι τρόποι πρόσβασης σε γνώση
Απαραίτητη η εύρεση λύσεων για τα ορφανά έργα
- *"If we act swiftly, pro-competitive European solutions on books digitization may well be sooner operational than the solutions presently envisaged under the Google Books Settlement in the United States."*

«Θα πρέπει η Ευρώπη να αδράξει την ευκαιρία αυτή, ώστε να πρωτοστατήσει και να διασφαλίσει ότι η ψηφιοποίηση βιβλίων διενεργείται με βάση την ευρωπαϊκή νομοθεσία περί δικαιωμάτων δημιουργού και με πλήρη σεβασμό της πολιτιστικής πολυμορφίας της Ευρώπης.

Η Ευρώπη, με την πλούσια πολιτιστική της κληρονομιά, έχει να προσφέρει πολλά για την ψηφιοποίηση των βιβλίων - και πολλά να κερδίσει. Εάν ενεργήσουμε με σπουδή, οι προανταγωνιστικές ευρωπαϊκές λύσεις για την ψηφιοποίηση βιβλίων μπορεί να καταστούν επιχειρησιακές πολύ νωρίτερα από τις λύσεις που εξετάζονται σήμερα με βάση τη διευθέτηση για τα βιβλία του Google στις ΗΠΑ».

Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ψηφιοποίηση

- ⇒ συλλογή πληροφοριών
- ⇒ ανάπτυξη στόχων
- ⇒ δημιουργία συνεργασιών δημοσίου-ιδιωτών για τη χρηματοδότηση στόχων
- ⇒ ανάπτυξη δυνατοτήτων για ψηφιοποιήσεις μεγάλης κλίμακας
- ⇒ έγκριση Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης
- ⇒ βελτιστοποίηση συνθηκών για ψηφιοποίηση & διαδικτυακή πρόσβαση
- ⇒ δημιουργία εθνικών στρατηγικών και σχεδίων δράσης
- ⇒ δημιουργία κατάλληλων νομοθετικών διατάξεων
- ⇒ εύρεση σωστής πολιτικής & τρόπων για την κατάθεση ψηφιακού υλικού

Ευχαριστώ...

m.sinanidou@yahoo.com

www.opi.gr